

que l'érection d'une statue de saint Norbert est dûe à l'initiative et aux efforts hardies et tenaces du procureur général Nicolas Meyers, qui, ayant obtenu l'approbation du chapitre général de 1738, — où il défendit personnellement sa cause — a peiné, pendant plus de 34 ans, pour réussir son projet. Si l'entreprise fut couronnée de succès, c'était grâce à la collaboration des abbayes de Brabant et Souabe, plutôt qu'aux belles paroles et promesses de l'abbé général Parchappe de Vinay et ses successeurs (H. Lamy, *art. cit.*, p. 122).

Dans l'étude de Lamy, qu'on vient de mentionner, l'auteur aurait appris également, que les cartons du sculpteur Cavacappi ne furent pas approuvés, et que l'exécution du travail fut finalement confiée à Pierre Bracci.

L.C. VAN DIJCK, O. Praem.

Tongerlo

M. CARASSO-KOK, *Repertorium van verhalende historische bronnen uit de middeleeuwen*. M. Nijhoff, 's-Gravenhage, 1981, xix + 498 blz.; nr. 2 in de *Bibliografische reeks van het Nederlands Historisch Genootschap*. Pr.: Hfl. 150.

Een eeuw lang is men voor dit genre van bronnen aangewezen geweest op S. MULLER, *Lijst van Noord-Nederlandsche Kronijken* (Utrecht 1880). Ondertussen was wel verschenen J. ROMEIN, *Geschiedenis van de Noord-Nederlandsche Geschiedschrijving in de Middeleeuwen* (Haarlem 1932), maar dit boek was geen nieuwe, verbeterde en aanvullende «lijst» van Muller, en was ook niet als zodanig opgezet. Eveneens verscheen een *Supplement* op Jan Romein's boek, samengesteld door H. BRUCH (Haarlem 1956). Een echt repertorium is A. POTTHAST, *Repertorium Fontium Historiae Medii Aevi* (Rome 1962), maar voor onze regiones is het toch te summier en beperkt. Het belang van dit nieuwe naslagwerk behoeft dus hier niet te worden benadrukt. Graag geven we echter enige informatie over de opzet, en over de inhoud, voorzover deze de Orde regardeert.

De selectiecriteria zijn geweest, geografisch: het huidige koninkrijk (dus identiek aan Muller's Noord-Nederland), en temporeel: de middeleeuwen, in casu tot ongeveer 1515.

Uit de ondertitel *Heiligenlevens, annalen, kronieken en andere in Nederland geschreven verhalende bronnen* blijkt, dat de hagiografische geschriften een eigen plaats innemen; de lijst is dan ook verdeeld in: hagiografische geschriften (nrs. 1-96) en: verhalende bronnen van niet-hagiografische aard (nrs. 97-412). Hoe het formeel criterium van «verhalend historisch» is gesteld en toegepast, is hier nauwelijks toe te lichten; men leze daarvoor de Inleiding. De behandeling van elke bron verloopt strak aan de hand van deze items: titel, incipit en explicit, onderwerp, schrijver, plaats, datering, handschrift, edities, vertalingen en literatuur.

Voor de Orde in Nederland signaleren we de *Vitae* van de Friese monniken van Mariëngaarde (Hortus Mariae) bij Hallum, nl. van Dodo

(nr. 24), *Fredericus* (nr. 28), *Siardus* (nr. 86) en het drietal *Sibrandus*, *Jarich en Jelger* (nr. 87); bij deze groep zij ook vermeld de *Vita Gerlachi* (van Houthem in het Nederlandse Limburg) (nr. 32).

Bij de categorie van annalen en kronieken staat voorop de trits van het Groningse klooster Bloemhof (Floridus Hortus) te Wittewierum, nl. de kronieken van *Emo* (nr. 225) en *Menko* (nr. 333) en hun *Continuatio* (nr. 208), die bijna aaneensluitend de gehele 13e eeuw bestrijken; de late *Brevis Historia* (nr. 284) past hierbij aan.

Voor het gebied van de Grote Rivieren is opgenomen het korte *Chronicon Bernense* (nr. 129) met het stichtingsverhaal van Fulco van Berne (1134) en enige memorabilia tot 1236. Volledigheidshalve noemen we ook de *Annales Rodenses* (Rolduc) (nr. 112), die de stichting van Berne vanuit de Augustiniaanse hoek beschrijft.

Dat menige andere bron de ordesgeschiedenis raakt, is vanzelfsprekend. Zo bevatten de *Aantekeningen over de heren van Waardenburg* (nr. 101) gegevens voor de historie van het Norbertinessenklooster Zennewijnen bij Tiel, die, voorzover ons bekend, nog niet zijn geraadpleegd of benut.

Kostelijk als het boek is uitgegeven in druk en boekband, overzichtelijk als het is en systematisch, zal het een onmisbaar naslagwerk worden voor de historicus, zeker voor die van de Lage Landen, en deze gemakkelijke voorspelling is een groot compliment voor de samensteller, uitgevers en steunverleners.

H. VAN BAVEL, O. Praem.

Klaus KIRCHERT, *Der Windberger Psalter*, Band I: Untersuchung (= Münchener Texte und Untersuchungen zur Deutschen Literatur des Mittelalters, Band 59), Artemis Verlag Zürich und München 1979; Band II: Textausgabe (= MTU, Band 60), 1979.

Bei dieser umfassenden Arbeit handelt es sich um eine erweiterte Dissertation (Phil. Fakultät der Ludwig-Maximilians-Universität München). Gegenstand ist der Codex Cgm 17 in der Bayerischen Staatsbibliothek in München, der in Windberg auf Veranlassung des Abtes Gebhard entstanden ist. Außer einem Kalendarium enthält der Codex die 150 Psalmen, die in lateinischer Sprache mit deutscher Übertragung über dem lateinischen Psalmwort geschrieben sind (= Band II, Textausgabe, 386 Seiten). Die Untersuchung (= Band I, 282 Seiten) beschäftigt sich mit Mundart und Formenlehre des deutschen Textes, mit der Untersuchung und der Edition des Kalendariums, mit dem lateinischen Psalmentext und seiner Einordnung in die bekannten Handschriften sowie mit der Zuordnung der deutschen Übertragung zu verwandten Handschriften des 12./13. Jahrhunderts. Die üblichen Indices finden sich am Schluß des Bandes I.

L. HORSTKÖTTER, O. Praem.